

วิจารณ์ แห่งวิจารณ์

ผมได้อ่าน “บทวิจารณ์บทวิเคราะห์อย่างสังเขปของการปฏิวัติจีน” ของ *คุณวรวิทย์ เจริญเลิศ* แล้ว เป็นต้นฉบับทั้งหมด 33 หน้า ละเอียดหนักแน่น ขณะเดียวกัน *คุณวรวิทย์* ก็ได้แสดงทัศนะของคนในการมอง “จีน” บัจจุบันออกมาด้วยแล้วด้านหนึ่ง ในใจผมอดปลื้มใจไม่ได้ที่จุดประสงค์ในการเขียนบทความ “*ความอัปมงคลของลัทธิเหมาหรือลัทธิมาร์กซ์ ๑*” ของผม ได้บรรลุถึงในการสามารถเป็นแรงผลักดันเล็กๆ อื่นหนึ่ง ที่ช่วยก่อให้เกิดเสียงสะท้อนที่เบาะๆ เกี่ยวกับการณ์คว่ำจีน ซึ่งปรากฏออกมาในบทวิจารณ์บทความของผมที่มี *คุณภาพ* สูงอย่างของ *คุณวรวิทย์ เจริญเลิศ* ได้ แต่ในอีกด้านหนึ่ง ผมก็ยังเห็นว่าทัศนะบางตอนในบทวิจารณ์ของ *คุณวรวิทย์ เจริญเลิศ* ยังมีประเด็นที่ยังถกเถียงต่อไปได้อีก ผมจึงใคร่จะขอแสดงความเห็นของผมตอบข้อบทวิจารณ์ของ *คุณวรวิทย์* ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. *คุณวรวิทย์* เห็นว่า ข้อสรุปของผมที่ว่า “จุดอ่อนของพรรคคอมมิวนิสต์จีนคือการไม่มีประเพณีของความคิดมาร์กซ์สมาแต่ดั้งเดิมนั้น จึงไม่ถูกต้องนัก” (หน้า ๘๘*) โดย *คุณวรวิทย์* อธิบายถึงประวัติความเป็นมาของการเผยแพร่ความคิดมาร์กซ์สมาในจีน และอ้างถึงบทบาทของปัญญาชนมาร์กซ์จีนชื่อ Chen Duxin (เฉินดูซิ่น : 1879) และ Li Dazhao (หลี่ต้าเจา : 1889) และพันเพชของปรัชญาความคิดเก่าของจีน ซึ่งใกล้เคียงกับ วิภาษวิธี ซึ่งทำให้ *ผู้นำจีน* สามารถนำความคิดมาร์กซ์สมาและวิภาษวิธีมาปรับใช้ได้อย่างรวดเร็ว เมื่อความคิดมาร์กซ์สมาแพร่เข้ามาในจีน เหมาะเป็นผู้นำคนหนึ่งที่สามารถยึดกุม และใช้วิภาษวิธี ในการปฏิบัติได้อย่าง *คล่องแคล่ว (??)* (หน้า ๘๘) ทัศนะของผม

คือ ผมไม่เห็นว่ เหตุผลในทางตรรกะที่ *คุณวรวิทย์* ยกมา จะสามารถหักล้าง “ข้อสรุป” ของการ ไม่มี ประเพณี ของความคิด มาร์กซ์สมาของพรรคจีนได้ เพราะ

(ก) อิทธิพลของลัทธิมาร์กซ์ สมาแพร่ขยายในจีนก็เนื่องจาก *ผลสำเร็จของการปฏิวัติรัสเซียในปี 1917* ถ้าไม่มีผลสำเร็จของการปฏิวัติรัสเซียในปี 1917 การก่อกำเนิดของลัทธิมาร์กซ์สมาในจีนคงล่าช้าไปกว่าในความเป็นจริงอีกหลายปี (หลายสิบปี) ที่เดียว เป็นที่แน่นอนว่า “*ความคิดก้าวหน้า*” (*ความคิดแบบตะวันตก*) เริ่มแพร่เข้ามาในจีน ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 (1900) แล้ว แต่ถ้าเปรียบเทียบกับ ความคิดก้าวหน้าแบบตะวันตกที่แพร่เข้ามาในรัสเซียเป็นเวลาเกือบ 100 ปีก่อน

* เลขหน้าอ้างอิงตามหน้าหนึ่งใน “บทวิจารณ์” ซึ่งลงตีพิมพ์แล้วในวารสารฯ ฉบับที่ 1 เล่มที่ 5-6

การก่อตั้งของลัทธิมาร์กซ์ในรัสเซียซึ่งเป็นประเทศ
ล้าหลังในยุโรปแล้วเล่า เราจะเห็นถึงระดับความ
แตกต่างทั้งในทางปริมาณและคุณภาพ ระหว่าง
ปัญญาชนจีน กับ ปัญญาชนรัสเซียอย่างเห็นได้ชัด

(ข) ปัญญาชนมาร์กซิสต์อย่าง Chen
Duxin และ Li Dazhao ก็เป็น ผู้นำทาง
ความคิดมาร์กซิสต์ รุ่นพี่ในยุคเดียวกับเหมา
เจ๋อตง และเป็นรุ่นพี่หนึ่งของจีน ซึ่งได้รับผล
สะท้อนของการปฏิวัติรัสเซียในปี 1917 ซึ่ง
ต่อมาพวกเขาได้ร่วมกันก่อตั้ง พรรคคอมมิวนิสต์
จีนขึ้นในปี 1921

ถ้าหาก (ก) ใช้คำว่า “ประเพณีลัทธิ
มาร์กซ์” (ตามความเข้าใจทั่วไป) ในความหมาย
กับสภาพของการมีความสัมพันธ์แบบ Organic
กับสังคมนั้นๆ และมีพื้นฐานของวัตถุ (มวลชน)
รองรับให้เกิด “การผลิตซ้ำทางความคิด” ของ
ประเพณีทาง ความคิดนั้น สืบทอดออกมาเป็น
ช่วงๆ แล้วละก็ ผมก็เห็นว่า Chen Duxin,
Li Dazhao (รวมทั้งเหมา) เป็นผู้บุกเบิกเผย
แพร่ความคิดมาร์กซิสต์ในจีน (รุ่นที่ 1) ซึ่งเหมา
เองก็เป็นคนในยุคเดียวกันนั้น และมีบทบาท
ไม่สำคัญมาก ต่อการเผยแพร่วิชาความคิดมาร์กซิสต์
ในสมัยนั้น (บทบาทของเหมาเน้นหนักไปทำงาน
จัดตั้งในชนบท) เหมาเป็นบุคคลที่ไร้ชื่อเสียง
(Nameless) โดยเปรียบเทียบกับ Chen Duxin,
Li Dazhao ในหมู่มวลชนจนกระทั่งภายหลังปี
1927 (ในปี 1936 ในระดับกว้างจริง ๆ)

(ก) คุณวรวิทย์ เห็นว่า ประเพณีปรัชญาความ
คิดแบบเก่าของจีนช่วยให้ “ผู้นำจีนสามารถนำ
ความคิดมาร์กซิสต์ และวิชาวิธีมาปรับใช้ได้
อย่างรวดเร็ว” ซึ่งผมไม่เห็นด้วย ผมกลับเห็น
ว่า สิ่งนี้แหละที่กลับเป็นตัวกีดขวาง ผู้นำจีนใน
การจะยึดกุม “วิชาวิธีแบบวัตถุนิยมของลัทธิ
มาร์กซ์” นั่นคือ “การรับรู้อย่างหมดจดที่เป็น
รูปธรรมของประวัติศาสตร์” แต่กลับไปติดอยู่กับ
“วิชาวิธีแบบสามัญ” อิทธิพลของปรัชญา
ความคิดแบบเก่าของจีนนี้แหละ ที่เป็นส่วนหนึ่ง
ที่ทำให้ ลัทธิมาร์กซ์ของจีน หยิบ, ง่าย, ขาด
ความละเอียดลึกซึ้งกว่าลัทธิมาร์กซ์ของยุโรปตะวันตก
(และรัสเซียในสมัยเลนิน) ในประเด็นนี้ ผม
เห็นว่า คุณวรวิทย์ยังไม่ได้กำหนด “นิยาม”
ของวิชาวิธีอย่างเข้มงวด

2. ผมเสนอประเด็นปัญหาของการปฏิวัติ
จีน ว่าเป็น “ปัญหาเนื้อหาที่เป็นจริงของการ
ปฏิวัติ กับรูปแบบ ทางทฤษฎีที่ไม่สอดคล้องกัน”
ซึ่งสิ่งนี้แหละ จะเป็น กุญแจไขความ ลึกลับ ของ
ลักษณะพิเศษของลัทธิเหมา ซึ่งคุณเหมา
วรวิทย์ ไม่ได้ตอบโต้แย้งผม ในประเด็นปัญหานี้
แต่คุณวรวิทย์กลับไปเห็นด้วยกับพรรคคอมมิวนิสต์
จีนในจุดนี้โดยกล่าวว่า “พรรคคอมมิวนิสต์
จีนประกาศมาตั้งแต่แรกว่า เป็นพรรคมาร์กซิสต์
เลนินนิสต์ ความคิดเลนินนิสต์คือการประยุกต์
ความคิด มาร์กซิสต์ ให้เข้ากับสภาพ ใหม่ของการ
ปฏิวัติ” (หน้า 67)

ซึ่งคุณวรวีทย์ พยายามอธิบาย โดยเปรียบเทียบให้เห็นถึงความคล้ายคลึงกัน (Analogy) ในกรณีของรัสเซียที่เล่นในประยุกต์ลัทธิมาร์กซ์มาใช้กับสภาพเงื่อนไขขั้นตอนจักรพรรดินิยม* กับกรณีของจีนที่เหมาะสมประยุกต์ลัทธิมาร์กซ์มาใช้กับสภาพเงื่อนไข “สังคมกึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินา” อย่างของจีน

ผมเห็นว่า ข้อสรุปของคุณวรวีทย์เกี่ยวกับทฤษฎีของเลนินในการปฏิวัติรัสเซีย ก็ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงและข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ ของประเทศรัสเซียก็คือ พวกสังคมนิยมรัสเซียได้เสนอ “แม่แบบ” ของการปฏิวัติออกมา 8 รูปแบบด้วยกันคือ

(ก) “การปฏิวัติของคณากรและกษัตริย์” ที่เสนอโดยพวกเมนเชวิกที่เป็นการปฏิวัติ 2 ขั้นตอน ที่ ชนแรก คณากร (กรรมกร, ชาวนา) จะต้องร่วมมือกับ กษัตริย์ มาโค่น ระบบซาร์ เสียก่อน เพื่อช่วยปลดปล่อยพลังการผลิตให้พัฒนาแบบทุนนิยมจนเต็มที จนกระทั่งมีเงื่อนไขตึงตอมแล้ว คณากรจึงก่อขบวนการโค่นชนชั้นกษัตริย์

(ข) “การ ปฏิวัติ เพื่อเผด็จ การ ประชาธิปไตยของกรรมกรและชาวนา” ของเลนิน (ก่อนปี 1917) และพวกบอลเชวิก ซึ่งเป็นการปฏิวัติ

2 ขั้นตอนเช่นกัน แต่ขั้นแรก กรรมกรจะร่วมมือกับ *ซาร์* ทำการโค่นล้มระบบซาร์และชนชั้นกษัตริย์ สถาปนาเผด็จการ ประชาธิปไตยของกรรมกรและชาวนา

(ค) “การปฏิวัติเพื่อเผด็จการของชนชั้นกรรมกรซาร์” ของทรอตสกี ตามทฤษฎีการปฏิวัติถาวรของเขาเห็นว่า กรรมกรจะรวมตัวกันก่อตั้ง สหภาพแรงงาน (Soviet) ทำการโค่นล้มระบบซาร์ แต่หลังจากนั้น การปฏิวัติจะไม่หยุดยั้งแค่นั้น พลวัตของคลื่นทางกำลังของชนชั้นต่างๆ ในสังคม จะผลักดันให้ชนชั้นกรรมกรก้าวต่อไป จนถึงการปฏิวัติสังคมนิยม

ภายหลังการปฏิวัติเดือนกุมภาพันธ์ 1917 เลนินจึงได้ตระหนักว่า “แม่แบบ” ของการปฏิวัติรัสเซียของทรอตสกีนั้น สอดคล้องกับความเป็นจริงกว่าของเขา เลนินจึงได้แก้ไขทฤษฎีของเขา เกี่ยวกับการปฏิวัติรัสเซีย ดังปรากฏออกมาใน “บทเสนอเดือนเมษายน” ซึ่งกว่าเลนินจะเสนอบทเสนอนี้ได้ เขาต้องต่อสู้อย่างหนักกับผู้นำคนอื่นในพรรคบอลเชวิกของเขา ที่ยังยึดถือเชอมน “แม่แบบ” อันเก่า [แม่แบบ (ค.)]

ความพ่ายแพ้ของการปฏิวัติจีนครั้งที่ 2 ในปี 1927 เกิดจากสาเหตุ 3 และสาเหตุอื่น *ยึด* “แม่แบบ” การปฏิวัติของพวกเมนเชวิก

* การให้นิยามลัทธิเลนินข้างต้นนี้ เป็นของสตาลิน ซึ่งผู้เขียนไม่เห็นด้วย (ซึ่งผู้เขียนจะอธิบายเรื่องนี้ในบทที่ 3 ตอนที่ 2 ของประวัติศาสตร์ขบวนการความคิดสังคมนิยมโดยสังเขป ทุกลงพิมพ์เป็นตอน ๆ ใน “ปารยสาร”) เป็นที่น่าประหลาดว่า ในบทวิจารณ์ของคุณวรวีทย์ที่ทำการวิเคราะห์วิจารณ์ความคิดสตาลิน แต่คุณวรวีทย์กลับไม่ได้พูดถึงปัญหาการสร้าง “ลัทธิมาร์กซ์” ของลัทธิมาร์กซ์ขึ้นมาใหม่โดยสตาลินในนามของ “ลัทธิเลนิน”

ให้กับ พคจ. โดยให้ พคจ. ไปร่วมมือกับพรรค
ก๊กมินตั๋ง ผลของความพ่ายแพ้ของการปฏิวัติจีน
ครั้งที่ 2 ทำให้ชนชั้นกรรมาชีพเงินต้องถูกทำลาย
แทบย่อยยับ ผลก็คือทำให้ พคจ. ต้องแสวงหา
“แม่แบบ” การปฏิวัติใหม่ นั่นคือ “แม่แบบที่ 4”
หรือ “การปฏิวัติไปสู่สังคมนิยมโดยชาวนา
จีน”

3. อนึ่ง ผมไม่เห็นด้วยกับทัศนะของคุณ
วรวีทย์ที่กล่าวว่า “จากประโยชน์ที่ว่า จิตสำนึก
ทางชนชั้นที่มาจากภายนอก” รวมอยู่ในตัวมันแล้ว
คือ การเปลี่ยนชนชั้นกรรมาชีพ จาก Subject
มาเป็น Object ของกระบวนการปฏิวัติ” (หน้า
68) คำกล่าวเหล่านี้ของคุณวรวีทย์ เป็นการตี
ความ WHAT IS TO BE DONE ของเลนิน
อย่างเกินเลยไป และเป็นการทำลายความสัมพันธ์
แบบวิภาษวิธีระหว่าง ทฤษฎีกับการปฏิบัติ เพราะ
“จิตสำนึกทางชนชั้นที่มาจากภายนอก” เป็นเพียง
ขั้นตอนแรก ของการประสาน “ปัจจัยที่มีสำนึก”
เข้ากับ “พลังทางวัตถุ” เท่านั้น ซึ่งเมื่อเกิด
เอกภาพของการประสานระหว่าง 2 ส่วนนี้ จะ
ทำให้ชนชั้นกรรมาชีพเป็นทั้ง Subject และเป็น
Object ของกระบวนการปฏิวัติ ไม่ใช่อย่างใด
อย่างหนึ่ง

4. คุณวรวีทย์ วิจัยเห็นความเห็นของผม
ว่า “ตัวมันอย่างว่า” พื้นฐานทางชนชั้นของพรรค
จีนได้เปลี่ยนไปเป็น ชาวนา (คงหมายถึงความคิด

แบบนายทุนน้อย) แต่ถ้าพรรคจีนเป็นพรรคนาย
ทุนน้อยจริง ๆ ภายหลังการยึดอำนาจพรรคจีนคง
จะหยุดโครงการอยู่แค่การปฏิรูปที่ดิน และแจก
จ่ายกรรมสิทธิ์ที่ดินให้ชาวนา” (หน้า 68) ข้อ
สรุปของคุณวรวีทย์ไม่ถูกต้อง และกลับหัวกลับหาง
ผมเห็นว่าเราจะต้องตั้งคำถาม ดังต่อไปนี้ ทั้ง ๆ
ที่พื้นฐานทางชนชั้นของ พรรคจีน ได้เปลี่ยนจาก
กรรมาชีพมาเป็น ชาวนาจีน แล้ว แต่ทำไม?
พรรคจีนจึง ไม่หยุด อยู่แค่โครงการปฏิรูปที่ดิน?
ซึ่งคำตอบของมันก็คือนอกจาก กฎของการ
พัฒนาอย่างไม่สม่ำเสมอและอย่างแข็งข้อของ
ประวัติศาสตร์ที่ได้ ประสาน “ความคิดที่ก้าว
หน้าที่สุดแห่งยุค” นั่นคือ ความคิดสังคมนิยม
ลัทธิมาร์กซ์เข้ากับ พลังปฏิวัติอันมหาศาล (และ
นี่คือบทบาทที่แท้จริงของ พคจ. ในประวัติศาสตร์)

ซึ่งสิ่งนี้ทำให้ “สังคมนิยมชาวนา” ที่นำ
โดยพรรคคอมมิวนิสต์จีน สามารถทำลาย ชีต
จำกัดทางประวัติศาสตร์ ที่เคยทำให้ “สังคมนิยม
ชาวนา” ซึ่งนำโดย “ไท่ผิงเทียนกั๋ว” (กบฏ
ไท่ผิง) ประสบความล้มเหลวไปแล้วในอดีตลงได้

5. ข้อวิจารณ์โดยทั่วไปที่ คุณวรวีทย์
มีต่อทฤษฎี “ฟังทง” นั้นผมเห็นด้วย แต่การที่
ผมใช้ Concept ของทฤษฎี Center periphery
มิได้หมายความว่าผมยังตกอยู่ใน

ขีดจำกัดของทฤษฎี “พึ่งพา” ซึ่งในบทความ
ของหมักไคยาในประเด็นนี้ ซึ่งรวมทั้งประเด็น
ที่คุณวรวิทย์ ท้วงติงมาด้วย นั่นคือ

“แต่บรรทัดฐาน แบบวิภาษวิธีได้เตือนเรา
ว่า มิใช่มอง Concept ของคำว่า *ส่วนรอบข้าง*
แบบหยุดนิ่งตายตัว แต่ให้มองแบบเคลื่อนไหว
ได้... นั่นคือ เนื้อหาที่เป็นของส่วนรอบข้างจะ
พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปพร้อมๆ กับการเปลี่ยนแปลง
ในทางโครงสร้างของ “ส่วนศูนย์กลาง....”
(หน้า 24) ซึ่งทัศนะเช่นนี้ผมใช้ในการตั้งแต่นั้น
คือ “โครงสร้างเศรษฐกิจญี่ปุ่น” ของผม (หน้า
111) และหนังสือ “บททดลองเสนอทฤษฎี
สังคมนิยมฯ” ของผม (หน้า 12-18) และ
หน้า 182-184 และในบทความของผมใช้ Concept
ของทฤษฎี Center-periphery ก็เพื่อต้องการ
ให้ Contrast หลักเกี่ยวกับการใช้ Concept “กึ่ง
เมืองกึ่งศักดินา, แบบเก่า” นั้นเองแน่นอน ถ้า
หากสามารถ *หาคำแทนที่เหมาะสม* ในปัจจุบัน
นี้ได้ ผมก็เห็นด้วยและยินดีอย่างยิ่ง.

6. คุณวรวิทย์ เห็นว่า สังคมจีนก่อน
การรุกรานของต่างชาติเป็น *สังคมนิยม*
แบบศักดินามากกว่าสังคมทมิฬการผลิตแบบ
เอเชีย เกี่ยวกับประเด็นนี้ ผมเห็นว่าคุณวรวิทย์
ยังปนระหว่างแบบวิธีการผลิต กับองค์ประกอบ
สังคมเข้าด้วยกัน สมมติว่า สังคมจีนไม่มีแบบ
วิธีการผลิตแบบเอเชีย และเป็น *สังคมนิยม*

แบบศักดินา ตามความเห็นของคุณวรวิทย์
ปัญหาต่อมาก็คือว่า แบบวิธีการ ผลิต ของ สังคม
รัฐการแบบศักดินาคืออะไร? คุณวรวิทย์อาจจะ
ตอบว่าก็คือ แบบวิธีการผลิตแบบศักดินาของ
สังคมนิยมรัฐการนะซี ซึ่งเมื่อมาลงจุดคนแล้วผมก็
เห็นว่า Concept สังคมนิยมรัฐการแบบศักดินา ของ
คุณวรวิทย์ก็ *คลุมเคลือพอๆ* กับแบบวิธีการ
ผลิตเอเชีย เพราะในที่สุดแล้วคุณวรวิทย์ก็ต้อง
แบ่งแยกให้ชัดเจนอย่างเข้มงวดระหว่าง “ที่วัดถ้ำ”
ของยุโรป กับ “ศักดินา” ของจีนซึ่งมีความ
แตกต่างกัน. (แต่คุณวรวิทย์ไม่ได้ทำ) สิ่งที่ทำ
ให้คุณวรวิทย์เห็นว่าไม่เหมาะสมที่จะเรียกสังคม
จีนก่อนการรุกรานของต่างชาติว่า เป็นสังคม
ทมิฬแบบวิธีการผลิตแบบเอเชีย ก็ดูเหมือนเพราะ
คุณวรวิทย์เห็นว่า *ลักษณะเดิม* ของแบบวิธีการ
ผลิตแบบเอเชียคือ ไม่มี “*ประชาคมชาวนา*”
นั่นเอง. (หน้า 72)

แต่ผมเห็นว่า (หรือ Marxist ชื่อดัง
อย่าง Ernest Mandel เห็นว่า) ลักษณะเด่น
ของแบบวิธีการผลิตเอเชีย คือ *การรวมตัวของ*
ศูนย์กลางอำนาจรัฐ อันเห็นผลจากการใช้พลัง
นำเพื่อการเกษตร เพราะสิ่งนั้นแหละคือสาเหตุ
ของ “พัฒนาการแบบพิเศษของสังคมตะวันออก
อย่างสังคมจีน” ซึ่งทำให้ผมรักชัชวัญญูดีคำว่า
“แบบวิธีการผลิตแบบเอเชีย” ขึ้นมา (ตั้งนั้นผู้
เขียนก็ได้กล่าวในบทความแล้วเช่นกัน) ซึ่งเมื่อ
มาถึง *ประเด็นนี้* ผมคิดว่า ผมกับคุณวรวิทย์
เข้าใจตรงกันในเนื้อหาของสังคมจีน ทั้งโครงสร้าง

แบบรัฐการ-ศักดินา อนึ่ง เกี่ยวกับปัญหาการ
ใช้คำ “แบบวิถีการผลิตแบบเอเชีย” มีคนเสนอ
Concept ใหม่แทน ๒ แบบด้วยกัน คือ สังคม
รัฐการแบบ+ศักดินา อย่างคุณวริทธิ์สนับสนุน
กับแบบวิถีการผลิตแบบบรรณาการ (tributary
Mode of Production) อย่างของ Samir Amin
ซึ่งปัญหาการใช้คำยังอยู่ในระหว่างการถกเถียง
กันอยู่ โดยที่ตนเองยังใช้ Concept เดิมอยู่นั้น
คือ แบบวิถีการผลิตแบบเอเชีย ตัวผมเองไม่
เกียงถ้าหากจะใช้ Concept สังคมรัฐการแบบ
ศักดินา ของคุณวริทธิ์ (ถ้าคนส่วนใหญ่เห็น
พ้องด้วย) ถ้าหาก เราเข้าใจตรงกัน ถึงเนื้อหา
ของสังคมจีนข้างต้น เพราะการถกเถียงเรื่อง
การใช้คำจะไม่มีความหมายเลย ถ้าหากเราเข้าใจ
ตรงกัน นอกเสียจากว่า เรามึความเข้าใจใน
เนื้อหาต่างกันเท่านั้น ปัญหาการใช้คำจึงมีความ
หมาย

7. คุณวริทธิ์ เห็นว่า วิถีการผลิต
หลักที่ครอบงำสังคมหลังการปฏิวัติ (ประเทศ
สังคมนิยม) คือ “ทุนนิยมแห่งรัฐ” ซึ่งคุณ
วริทธิ์สนับสนุนทัศนะของ Tony Cliff และ
Charles Bettelheim ถ้าผมเอง ไม่เห็นด้วยกับ
Concept นี้ แต่เนื่องจากผมยังไม่ได้เสนอ
ความคิดของผมเกี่ยวกับประเด็นนี้ออกมาอย่าง
เป็นระบบ (ซึ่งเป็นโครงการของผมในอนาคต
ในบทต่อไปคือ บทที่ 4 สังคมนิยมกับโครง
สร้างส่วนบน) ผมจึงขอสงวนคำวิจารณ์ของผม

ไว้ในโอกาสหน้า

8. จุดที่สนใจมากที่สุด ในบทความของคุณ
คุณวริทธิ์สำหรับผม ก็คือ ทัศนะที่เกี่ยวกับ
ทฤษฎีเศรษฐกิจสังคมนิยมของคุณวริทธิ์
เอง (แต่ไม่เกี่ยวโดยตรงกับส่วนวิจารณ์บทความ
ของผม) คุณเหมือนว่าคุณวริทธิ์จะ “เห็นใจ”
“เห็นพ้อง” กับแนวทางของเหมาในส่วนที่
พยายามทำตัวให้หลุดพ้นจาก “แม่แบบของโซ
เวียต” โดยที่ข้อสรุปใน ทางนโยบาย ของ
คุณวริทธิ์ดูเหมือนว่าจะตรงกับ ของผม ใน
ประเด็นที่ควรต้อง ใช้อุตสาหกรรมเป็นปัจจัย
นำการขยายผลังการผลิต และรักษาสมดุล
กับภาคเกษตร (หรือการรักษาระดับชีวิตระหว่าง
กรรมกรกับชาวนา) ไปด้วยกัน (ดู “บทคัด
ลอกเสนอ” ของผมหน้า 141) แต่ ผมกับคุณ
วริทธิ์มีความแตกต่างกันใน “การประเมินคุณค่า”
ต่อแนวทางเหมา และผู้นำจีนปัจจุบัน
กล่าวคือ เนื่องจากผมเห็นว่า เหมาไม่
ได้แก้ปัญหากลางการปฏิวัติจาก อุดมของ
การแก้ปัญหาภาวะกิจแบบเชิงซ้อน (หน้า 81-
82, หน้า 126) การพยายามทำตัวให้หลุดพ้น
จาก “แม่แบบของโซเวียต” ของเหมาเจ๋อตุง
สำหรับผมจึงเป็น “การถอยหลังเข้าคลอง” ไปสู่
Populism หรือสังคมนิยม (เพื่อสัน) แบบชาวนา
คุณวริทธิ์กล่าวลูกที่บอกว่า “สาเหตุที่กลุ่ม ๔ คน
ถูกขจัดออกไป ส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่าพวกเขา
ขัดขวาง “การสะสมทุนแบบสังคมนิยม”

(15)

(หน้า 78 และที่ถูกต้องเป็น “การสะสมทุนเบื้องต้น แบบสังคมนิยม” ซึ่งตั้งตรงกับข้อสรุป/ ของผมที่ว่า การขมมาของผู้นำจีนปัจจุบันคือการดำเนินต่อของกระบวนการสะสมทุนเบื้องต้น แบบสังคมนิยมของจีนที่ยังไม่บรรลุ

แต่ดูเหมือนว่า คุณวรวิทย์จะประเมินบทบาททางประวัติศาสตร์ ของผู้นำจีนปัจจุบันในตำานลบมากเกินไป (หน้า 26) ซึ่งแม้ผมจะเห็นด้วยส่วนหนึ่งแต่ผมก็เห็นว่า ขาดลักษณะวิภาววิธในการประเมิน) เพราะด้านหนึ่งในขณะที่ผู้นำจีนปัจจุบัน เป็นตัวแทนในการผลักดัน กระบวนการสะสมทุนเบื้องต้นแบบสังคมนิยม (ด้วยวิธีการแบบขั้วรัฐการ ไม่เป็นประ

ชาธิปไตยแบบระบอบศักดาธิ) แต่ในขณะที่เดียวกัน ขบวนการที่กำลังสร้าง “ชนชั้นกรรมาชาติ” ซึ่งจะเติบโตขมมาเผชิญหน้ากับ ระบบ ขั้วรัฐการจีนในที่สุด ในอนาคตข้างหน้า

๑. สุดท้ายผมเห็นว่า บทวิจารณ์ของคุณวรวิทย์มีสาระ, ละเอียดหนักแน่นเกินกว่าจะเป็นแค่บทวิจารณ์เฉยๆ อันจะเป็นการสมควรและวิเศษกว่านมากถ้าหาก คุณวรวิทย์จะเขียนบทความเสนอการวิเคราะห์สังคมนิยม ของคุณวรวิทย์เองออกมาทั้งหมดเลย เพราะมันจะช่วยกระตุ้นวงการวิชาการเกี่ยวกับการค้นคว้าเรื่องเงินของประเทศไทยให้ไปสู่ในระดับที่มีคุณภาพสูงกว่าปัจจุบันนี้อย่างแน่นอน.

ศวันชัย กรณวลัย

14 มกราคม 2525/โตเกียว ญี่ปุ่น

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย